

תוכן עניינים

1.....	1. תקציר.....
2-3.....	2. מבוא.....
4.....	3. סקירת ספרות.....
4.....	3.1 שימוש בסמים – הגדרה והשלכות שליליות.....
5.....	3.2 עישון סיגריות – הגדרה והשלכות שליליות.....
6-7.....	3.3 לגיטימיות המשטרה בקרב בני מיעוטים.....
7-8.....	3.4 לגיטימיות המשטרה והתנהגויות לא בריאות בקרב בני מיעוטים.....
8-9.....	3.5 שאפתנות – הגדרה ומאפיינים.....
9-10.....	3.6 שאפתנות והתנהגויות לא בריאות בקרב בני מיעוטים.....
10.....	3.7 מטרות והשערות מחקר.....
11.....	4. שיטה.....
11.....	4.1 משתתפים.....
12.....	4.2 הליך המחקר.....
12-14.....	4.3 כלי המחקר.....
14.....	4.4 מערך המחקר.....
15-16.....	5. תוצאות.....
17-20.....	6. דיון.....
21-22.....	7. ביבליוגרפיה.....
23-28.....	8. נספחים.....

2. מבוא

במהלך העשורים האחרונים ספרות רחבה דנה בנוזקים ובהשלכות הבריאותיות השליליות הטמונות בעישון סיגריות (Persson, Simonsson, & Cardinale, Nastrocci, Cesario, & Russo, 2012; Markkula, Rose, Ingvar, & Jernström, 2016; Chen, 2010; Routledge, 2007). ככלל, שימוש בסמים מוגדר כהכנסת כחומרים פסיכו-אקטיביים לגוף שלא לצורך ריפוי, ומשנים את תחושותיו, רגשותיו, מצב רוחו והתנהגותו של האדם (ענבר, 2015). לעומת זאת, עישון סיגריות מוגדר כפעולת שאיפת ונשיפת אדי טבק בוער ומהווה את הדרך הנפוצה ביותר ברחבי העולם לצריכת טבק (Cardinale et al., 2012).

בעקבות מספר רב של נזקים והשלכות שליליות הטמונים בעישון סיגריות (Cardinale et al., 2016; Persson et al., 2012) ובצריכת סמים (Chen, 2010; Routledge, 2007), מחקרים רבים כבר עסקו בבדיקת משתנים הקשורים לנטייתם של אנשים לקחת חלק בהתנהגויות לא בריאות מעין אלו, למשל – רמת השכלה, מצב סוציו-אקונומי, הפרעות קשב וריכוז, לחץ ומתח, דיכאון ועוד (Riaz, Lewis, & Naughton, & Ussher, 2018). למרות שמחקרים רבים כבר בחנו גורמים אשר עומדים מאחורי עישון סיגריות ושימוש בסמים, בדיקת הספרות המחקרית הראתה כי מחקרים לא עסקו בבדיקת הקשר בין לגיטימיות המשטרה ושאפתנות לבין נטייתם של בני מיעוטים למעורבות בהתנהגויות לא בריאות, כגון - עישון סיגריות ושימוש בסמים. המחקר הנוכחי נועד להשלים פער זה ולבדוק את הקשר בין הגורמים הנמנים לעיל בקרב בני המיעוט הערבי בישראל. שאלות מחקר הן – האם קיים קשר בין תפיסת לגיטימיות המשטרה לבין מעורבות בני המגזר הערבי בישראל בעישון סיגריות ובצריכת סמים? האם קיים קשר בין רמת השאפתנות של אנשים בני המגזר הערבי בישראל לבין מעורבותם בעישון סיגריות ובצריכת סמים?

בהתאם להנחות פרספקטיבת ההתנגדות החברתית (Social Resistance Perspective) של פקטור ועמיתיו (Factor, Kawachi, & Williams, 2011), ובהתאם לספרות המחקרית הדנה בהשלכות הטמונות ברמת שאפתנות נמוכה (Madubata, Odafe, Talavera, Hong, & Walker, 2018), במחקר זה שוער כי קיים קשר שלילי בין תפיסת לגיטימיות המשטרה לבין עישון סיגריות ושימוש בסמים בקרב בני המגזר הערבי. כמו כן, שוער כי קיים קשר שלילי בין רמת שאפתנות לבין עישון סיגריות ושימוש בסמים בקרב בני המגזר הערבי. על מנת לבדוק את השערות המחקר נדגמו 51 משתתפים בני המגזר הערבי בישראל בדגימת "נוחות". המשתתפים מילאו שאלונים אלקטרוניים שהופצו ברשתות החברתיות ובדואר האלקטרוני בנושאי שימוש בסמים, עישון סיגריות, תפיסת לגיטימיות המשטרה, שאפתנות ומספר משתני רקע סוציו-דמוגרפיים. ניתוח הנתונים נערך באמצעות רגרסיה ליניארית רבת משתנים.

3. סקירת ספרות

3.1 שימוש בסמים – הגדרות והשלכות שליליות

שימוש בסמים מוגדר כהחדרת חומרים פסיכו-אקטיביים לגוף שלא למטרות רפואיות, ומשנים את התחושות, הרגשות, מצב הרוח וההתנהגויות של הפרט (ענבר, 2015). על פי רוב, צריכת סמים נקשרת לשימוש ממושך ותדיר המתבצע על ידי מכורים. חוקרים מבחינים בין ארבעה שלבים בתהליך ההתמכרות לסמים: (1) "השלב הנקי" – מתייחס לאנשים שלא השתמשו בעבר בסמים או שערכו שימוש ארעי וחד פעמי בלבד בהם. (2) "השלב הניסיוני" – אנשים שהחלו לערוך שימוש ראשוני בסמים לאורך תקופת הזמן האחרונה. (3) "שלב שימוש הפנאי" – אנשים שהחלו לצורך סמים באופן מזדמן (מידי פעם בפעם). בשלב זה, על פי רוב, מדובר בצריכה של סמים קלים כמו מריחואנה. (4) "השלב הפוגעני" – בשלב זה אנשים אשר צורכים סמים באופן כרוני, תדיר וממושך. בנוסף, בשלב זה, על פי רוב, מדובר בסמים קשים כדוגמת קוקאין, אמפטמינים, "אל-אס-די", קריסטל, אקסטזי וכיוצא בזה (Wise & Koob, 2014).

צריכת סמים כרוכה במגוון רחב של השלכות פסיכולוגיות, פיזיולוגיות והתנהגותיות (Chen, 2010). מחקרים אמפיריים מלמדים כי בעקבות שימוש ממושך וחוזר בסמים, לאורך זמן יכולתם של אנשים לחוות תחושות חיוביות, כמו הנאה, אופטימיות ושמחה, פוחתות ללא צריכת החומרים הפסיכו-אקטיביים. כתוצאה מכך, צריכה ממושכת של סמים מוליכה לפגיעה ברמת התפקוד של אנשים במגוון אפיקי חיים, כגון - מקום העבודה, בלימודים, בתא המשפחתי ועוד (Newcomb & Locke, 2005). מחקרי "הדמיית מוח" חשפו כי צריכת סמים מוליכה לשינויים כימיים במוחם של המשתמשים, וכפועל יוצא מכך, גורמת לפגיעה ביכולותיהם הרגשיות והקוגניטיביות, כגון – הפחתת יכולות למידה וזיכרון, ירידה ביכולת לפתרון בעיות וקבלת החלטות, קשיי וויסות רגשי וכדומה (Chen, 2010). זאת ועוד, מחקרים מלמדים על קשר בין שימוש בסמים לבין נטייה לבעיות פסיכולוגיות והתנהגות אבנורמליות, לרבות שינויים תדירים במצב הרוח (מניה-דיפרסיה), הבעת כעס ועוינות כלפי אנשים אחרים, הפרעת אישיות אנטי-סוציאלית, דיכאון וסכיזופרניה (Chen, 2010; Newcomb & Locke, 2005). ליפטון, פאלקין ווקסלר (Lipton, Falkin, & Wexler, 1992) מצאו כי אנשים אשר מכורים לסמים מעורבים בפריצות, במקרי שוד ובגניבות רבות יותר בכפולה של פי 15 בהשוואה לאנשים שאינם מכורים לסמים. מחקרים אחרים העלו כי אנשים המכורים לסמים נוטים למעורבות רבה יותר בפשעים חמורים יותר לעומת אנשים שאינם מכורים בסמים (Newcomb & Locke, 2005).